

YHTEINEN MAAILMANPERINTÖMME

Här har
KÖNIG
FREDRIK
för löst
den följande stenen

SUEABORG
som riter
Bastu på den ena sidan
och ständer på den andra
ger
DEN KLOCKE
HERRAVALDET
eller
den här och land

och
KÖNIG
GUSTAF
för löst
den följande stenen

Utan Örnmarker
är
den här stenen
enligt
SUEABORG
EFTERVARD
staden på den ena
och den andra
på främmande hjälp

MAAILMANPERINTÖSOPIMUS

MAAILMANPERINTÖSOPIMUS

Yhteistä kulttuuri- ja luonnonperintöämme suojellaan erilaisten lakien ja sopimusten avulla. Yksi tärkeimpiä kansainvälisiä sopimuksia maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemiseksi on maailmanperintösopimus. **Maailmanperintösopimuksen tarkoituksena on huomioida maailman keskeisimmät kulttuuri- ja luonnonperintökohteet ja turvata niiden säilyminen.** Sopimuksen on laatinut Unesco, YK:n alainen kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö. Sopimus tehtiin vuonna 1972 ja se otettiin käyttöön Suomessa vuonna 1987.

Sopimuksen luomalla yhteistyöllä voidaan pelastaa ja kunnostaa merkittävää kulttuuri- ja luonnonperintöä ympäri maailmaa. **Näkyvin osa sopimusta ovat maailmanperintöluetteloon liitettyt maailmanperintökohteet.** Maailmanperintöluettelossa on kulttuuriperintökohteita, luonnonperintökohteita sekä näiden yhdistelmiä. Kohteita on maailmassa yhteensä noin tuhat. Niistä kulttuurikohteita on lähes 80% ja luontokohteita noin 20%.

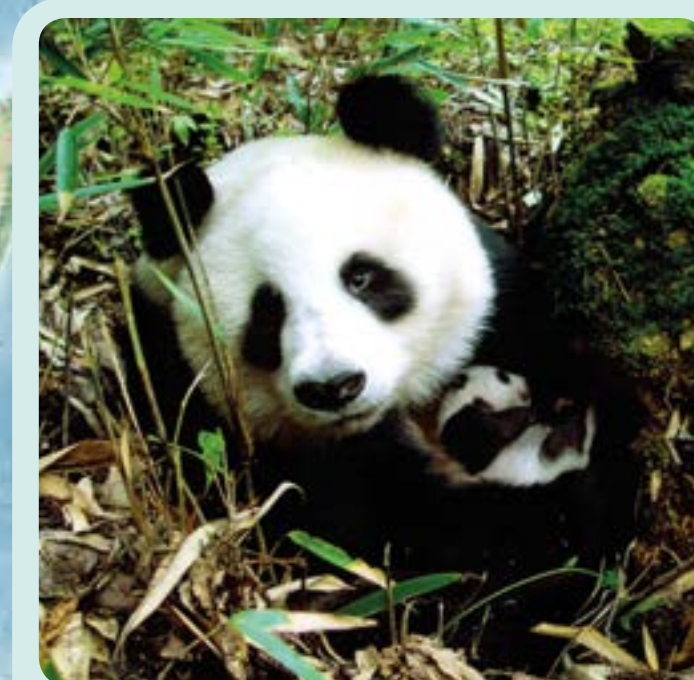
Kukin maa on itse vastuussa kohteistaan, mutta Unesco voi tarvittaessa auttaa vaaran uhatessa kohdetta. Jos kohteesta ei luetteloon pääsyn jälkeen huolehdita oikein, voidaan se Unesccon toimesta poistaa maailmanperintöluettelosta. Kohteen poistaminen luettelosta on harvinaista, mutta esimerkiksi uudet rakennukset jo suojellussa maisemassa voivat uhata kohteen asemaa. Jos kohde muuttuu liikaa siitä, millainen se oli listalle otettaessa, on sen aitous ja alkuperäisyys vaarassa. On myös tärkeää, että kohteella säily sille määritely erityinen arvo.

Mont-Saint-Michel lahtineen, Ranska

TEHTÄVÄ

- Maailmanperintökohteita on yhteensä yli tuhat. Osa on suuria, tunnettuja kohteita, osa pienempiä. Löydätkö kartalta tuntemiasi paikkoja?
- Tiedätkö muita maailmanperintökohteita?
- Oletko vierailut maailmanperintökohteessa?
- Missä kohteessa haluaisit ehdottomasti käydä?
- Löydät kaikki maailmanperintökohteet osoitteesta <http://whc.unesco.org/en/list/>

Sichuanin jättiläispandan suojelualueet Wolong, Siguniangin vuori ja Jiajin vuori, Kiina

Göremen kansallispuisto ja Kappadokian kalliot, Turkki

MAAILMANPERINTÖSOPIMUS

Sana'an vanha kaupunki, Jemen

Memphis hautausmaailma – Gizan ja Dahshurin pyramidialueet, Egypti

The Forth Bridge, Iso-Britannia

Zanzibarin kivikaupunki, Tansania

YHTEINEN MAAILMANPERINTÖMME

YHTEINEN PERINTÖMME

Kulttuuri- ja luonnonperintö on kaikkialla ympärillämme.

Se voi tarkoittaa esimerkiksi museoon talletettuja esineitä, rakennettua maisemaa, luonnonympäristöä tai sukupolvelta toiselle siirtyviä tarinoita. Perintö kiinnittää meidät aikaan, paikkaan ja muihin ihmisiin. **Kulttuuri- ja luonnonperinnön avulla voimme myös tutustua menneiden aikojen ihmisten elämään ja ympäristöön.**

Vastuu kulttuuri- ja luonnonperinnöstä kuuluu meille kaikille. Pahimpia uhkia sen säilymiselle ovat sodat, saasteet ja luonnonkatastrofit. Yksi suurimmista vaaroista on kuitenkin ihmisten välinpitämättömyys yhteisen perinnön säilyttämistä kohtaan.

TEHTÄVÄ

- Mieti omaa tuttua arkiympäristöäsi, esimerkiksi omaa huonetta tai suosikkipaikkaasi. Mitä haluaisit jättää muistoksi tulevaisuuden ihmisille?
- Mitä mielestäsi tulevaisuuden ihmisten olisi tärkeää tietää meistä?
- Nämä kaikki valitsemasi asiat ovat kulttuuriperintöä!

Jaa ajatuksesi ystäväsi kanssa!

MAAILMANPERINTÖKOHTEET SUOMESSA

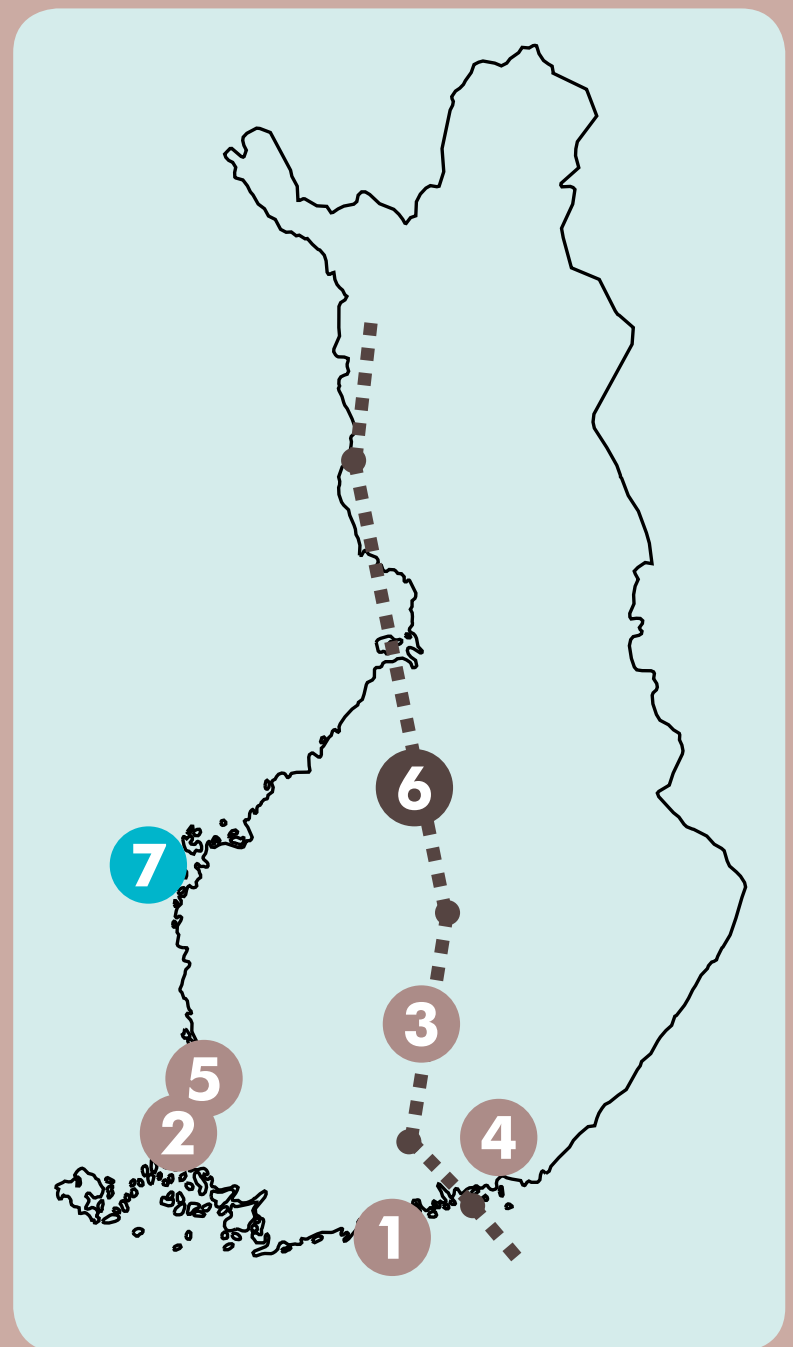
Suomessa on tällä hetkellä seitsemän maailmanperintökohdetta. Ensimmäiset suomalaiset kohteet hyväksyttiin maailmanperintöluetteloon vuonna 1991.

Kulttuuriperintökohteina luettelossa ovat:

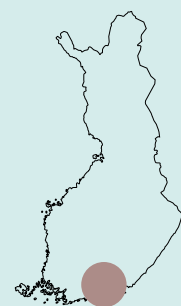
- 1** Suomenlinna (1991)
- 2** Vanha Rauma (1991)
- 3** Petäjäveden vanha kirkko (1994)
- 4** Verlan puuhiomo ja pahvitehdas (1996)
- 5** Sammallahdenmäen pronssikautinen hautaröykkiöalue (1999)
- 6** Struven ketju (2005)

Luonnonperintökohteita Suomessa on tällä hetkellä yksi:

- 7** Merenkurkun saaristo (2006)

SUOMENLINNA

SUOMENLINNA

Helsingin edustalla sijaitsevan Suomenlinnan linnoituksen rakennustyöt aloitettiin vuonna 1748.

Suomenlinna lisättiin maailmanperintöluetteloon vuonna 1991.

Suomenlinnalla on ollut keskeinen tehtävä kolmen valtion puolustuksessa. Linnoitus on ollut osa Ruotsin, Venäjän sekä itsenäisen Suomen historian vaiheita. **Suomenlinna on erityisen tärkeä sen ainutlaatuisena säilyneen arkkitehtuurin ja maiseman vuoksi.**

Alun perin merilinnoitusta alettiin rakentaa Ruotsin toimesta aikana, jolloin Suomi oli osa Ruotsia. Tavoitteena oli puolustuksen parantaminen Venäjää vastaan. Linnoituksen suunnittelu annettiin Augustin Ehrensvärdin tehtäväksi. Linnoitus sai ruotsinkielisen nimen Sveaborg, suomeksi Viapori. Mahtavan linnoituksen valloittamista pidettiin lähes mahdottomana. **Linnoitus kuitenkin antautui venäläisten piirityksessä Suomen sodassa vuonna 1808, ja Viaporista tuli vilkas venäläinen varuskunta.**

Vuonna 1918 linnoitus siirtyi itsenäistyneen Suomen haltuun. Linnoitus sai nimen Suomenlinna. Vuoden 1918 sisällissodan jälkeen linnoituksessa toimi punaisten sotavankien vankileiri. Toisen maailmansodan aikaan (1939–41) Suomenlinna toimi tärkeänä ilmatorjunnan keskuksena sekä sukellusvenetukikohtana.

Suomenlinna siirtyi sotilasviranomaisilta siviilihallinnolle vuonna 1973. Saarella toimii kuitenkin edelleen Merisotakoulu. Suomenlinna on elävä ja monipuolinen kaupunginosa, jossa on helsinkiläisten koteja, museoja, koulu, päiväkotia, ravintoloita ja telakkaa.

PERUSTELU MAAILMANPERINTÖKOORTEKSI OTTAMISELLE:

Suomenlinnan linnoitus on sotilasarkkitehtuurin historiassa erinomainen esimerkki 1600- ja 1700-lukujen yleisistä linnoitusperiaatteista, erityisesti bastionijärjestelmästä, ja se sisältää myös omaleimaisia piirteitä.

Bastionijärjestelmä = matala ja laaja linnoitus, jota puolustettiin lähinnä tykeillä.

SUOMENLINNA

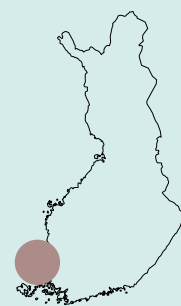
TEHTÄVÄ

- Tutki oheisia Suomenlinnan kuvia.
- Pystytkö seuraamaan missä linnoituksen muuri kulkee?
- Millä tavoin linnoitusta on mahdettu aikoinaan puolustaa?
- Löydätkö kuvasta linnoituksen puolustukseen liittyviä asioita?

TIESITKÖ?

- Suomenlinna levittäytyy kahdeksalle saarelle.
- Suomenlinnan alue on yhteensä noin 112 jalkapallokentän kokoinen.
- Saarella asuu vakituisesti yli 800 ihmistä ja siellä on lähes 200 rakennusta.
- Suomenlinnassa on linnoitusmuuria yhteensä yli kuusi kilometriä.
- Linnoituksen rakentaminen oli kovaa työtä. Paljon työmiehiä kuoli kulkutau-teihin.
- Suomenlahden rannikko on vaarallinen, sokkeloinen ja karikkoinen. Siksi sen puolustaminen vaatii tietoa ja taitoa.

VANHA RAUMA

VANHA RAUMA

Rauman vanha kaupunki lisättiin Suomen maailmanperintöluetteloon vuonna 1991. **Vanha Rauma on laajimpana säilynyt historiallinen puutaloalue Pohjoismaissa.**

Vanha Rauma on rakentunut 1600-luvulta alkaen tiiviiksi kaupunkikeskustaksi. **Sen keskustan muodostavat keskiaikainen Rauma ja siihen myöhemmin liitetyt korttelit.** Rakennukset alkoivat levittäytyä Vanhan Rauman ulkopuolelle vasta 1800-luvun lopulla.

Ainutlaatuisiksi Vanhan Rauman tekevät sen eri ikäiset puurakennukset sekä kadut, jotka ovat osin samoilla paikoilla kuin jo keskiajalla. Monien muiden kaupunkien tapaan Vanha Rauma on kärsinyt useista tulipaloista. Alueella on kuitenkin säilynyt vanhoja taloja, pihoja ja puurakennuksia. Vanhimmat talot ovat 1700-luvulta. Satojen vuosien aikana rakennetut eri tyyliset talot muodostavat nyt monipuolisen puutalo-kaupungin.

Vanha Rauma on säilynyt läpi aikojen ehjänä kokonaisuutena.

Se on edelleen Rauman tärkeä keskus, koko kaupungin sydän. Alueella on kauppoja, tori, kirkko, ravintoloita, kahviloita ja museoita. Vanhoissa puutaloissa on myös monen kaupungin asukkaan koti. Vanha Rauma on historiallinen ja elävä kohde.

PERUSTELU MAAILMANPERINTÖ-KOORTEKSI OTTAMISELLE:

Vanha Rauma on yksi parhaiten säilyneistä ja laajimmista pohjoiseurooppalaisen arkkitehtuurin ja kaupunkikulttuurin edustajista.

Vanha Rauma on erinomainen esimerkki vanhasta pohjoismaisesta puukaupungista, jossa on säilynyt ja suojeltu perinteisiä rakennuksia.

VANHA RAUMA

TEHTÄVÄ

- Tutki Vanhasta Raumasta otettuja valokuvia.
- Erotatko eri tyyliä rakennuksia?
- Mitä rakennusmateriaaleja löydät?
- Etsi rakennuksista yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia!

TIESITKÖ?

- Vanhan Rauman alue on yhteensä 40 jalkapallokentän kokoinen.
- Alueella on yli 600 rakennusta.
- Asukkaita alueella on noin 800.
- Vuonna 1550 kuningas Kustaa Vaasa määräsi Rauman porvarit muuttamaan perustettavan Helsingin kaupungin asukkaiksi. Itsepäiset raumalaiset palasivat kuitenkin jo parin vuoden kuluttua takaisin Raumalle rakentamaan omaa kaupunkiaan.

PETÄJÄVEDEN VANHA KIRKKO

PETÄJÄVEDEN VANHA KIRKKO

Petäjäveden vanha kirkko Keski-Suomessa on **puurakentamisen tärkeimpiä merkkiteoksia Pohjoismaissa**. Se kertoo suomalaisen **kirkkosuunnittelun ja hirsirakentamisen** pitkästä perinteestä ja taidosta. Kirkko otettiin maailmanperintöluetteloon vuonna 1994.

Kirkko rakennettiin Jaakko Klemetinpoika Leppäsen johdolla vuosina 1763–65. Kello-tapulien rakentamisesta vuonna 1821 vastasi Leppäsen pojanpoika Erik Jaakonpoika Leppänen. Kirkko jäi käyttämättömäksi vuonna 1879 uuden kirkon valmistuttua salmen toiselle puolelle. **Vanhaa kirkkoa alettiin kunnostaa 1920-luvulta lähtien.**

Petäjäveden vanha kirkko on ristinmuotoinen. **Sisältä kirkko on erityisen komea:** korkeat holvit, kupolit ja koko sisustus ovat säilyneet lähes alkuperäisinä. Kirkko onkin osoitus siitä, miten suomalaiset rakennusmestarit omaksuivat rakennusten **tyyli-piirteitä Keski-Euroopasta** ja sovelsivat niitä taitavasti perinteiseen hirsirakentamiseen.

PERUSTELU MAAILMANPERINTÖKOOTTEKSI OTTAMISELLE:

Petäjäveden vanha kirkko on erinomainen esimerkki pohjoiseurooppalaisesta puukirkkojen arkkitehtuuriperinteestä.

PETÄJÄVEDEN VANHA KIRKKO

TIESITKÖ?

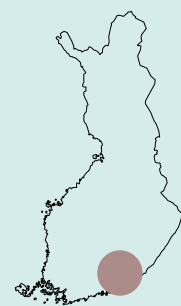
- Kirkkoa rakennettaessa se kohosi korkeuteensa jo 35 päivässä.
- Kirkon jäätyä pois käytöstä se pääsi rapistumaan. Katto lahosi, ikkunat hajosivat, vanhat puuportaat sortuivat ja seinät pullistuivat paikoin ulos. Kirkon korjaaminen alkoi vähitellen 1920-luvulla ja jatkui kymmenien vuosien ajan.
- Kirkkoon saavuttiin usein läheisen järven kautta: sulaan aikaan veneellä, talvella jättä pitkin.

TEHTÄVÄ

- Tutki kirkon kuvia.
- Millaisia koristeita löydät?
- Miten kirkko eroaa muista kirkoista, joita olet nähnyt?

VERLAN PUUHIOMO JA PAHVITEHDAS

VERLAN PUUHIOMO JA PAHVITEHDAS

Pohjois-Kymenlaaksossa Kouvolassa sijaitseva Verla kertoo Suomen metsäteollisuuden varhaisista vaiheista. Se on hyvä esimerkki **maaseudulle syntyneestä teollisuudesta ja tehdasympäristön asutuksesta**. Verlan puuhiomo ja pahvitehdas otettiin maailmanperintölistalle vuonna 1996.

Verlan puuhiomon historia ulottuu vuoteen 1872. **Puuhimossa tuotettiin paperinvalmistuksessa käytettävää mekaanista puumassaa eli hioketta**. Verlan ensimmäinen puuhiomo tuhoutui tulipalossa muutaman vuoden toimittuaan. Uusi hiomo rakennettiin ja toiminta käynnistettiin uudelleen vuonna 1882. Hiomon yhteyteen rakennettiin **pahvitehdas ja pahviarkkien kuivaamo**. Myös kuivaamo tuhoutui tulipalossa. Tilalle valmistui punatiilinen rakennus, ja myöhemmin myös muut alueen rakennukset muurattiin tiilestä. Alueelta löytyy lisäksi tehtaansa isännöitsijän asuin- ja konttorirakennus sekä työväen asuinrakennuksia. Hiljattain suojelun piiriin lisättiin myös muun muassa puun uittoon ja käsittelyyn liittyviä rakennuksia sekä seuraintalo.

Verlan tehdas avattiin museona vuonna 1972. Museossa voi tutustua **pahvinteen eri vaiheisiin aidossa tehdasympäristössä**.

PERUSTELU MAAILMANPERINTÖ- KOHTEEKSI OTTAMISELLE:

Verlan puuhiomo ja pahvitehdas ja sitä ympäröivä asuminen muodostavat erinomaisen ja poikkeuksellisen hyvin säilyneen esimerkin pienimuotoisesta maaseudun teollisuusasutuksesta. Se liittyy selluloosa-, paperi- ja kartonkituotannon kukoistukseen Pohjois-Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa 1800-luvulla ja 1900-luvun alkupuolella, josta vain pieni osa on säilynyt näihin päiviin asti.

VERLAN PUUHIOMO JA PAHVITEHDAS

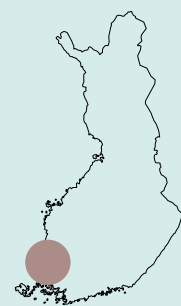
TIESITKÖ?

- Verlan valkoista puupahvia valmistettiin erivahuisina laatuina aina vuoteen 1964 saakka.
- Pahvia käytettiin etenkin kirjankansiin ja pakkauskoteloihin.
- Verlan pahvia vietiin muun muassa Venäjälle ja Keski-Eurooppaan.
- Aivan Verlan tehtaan läheisyydestä löytyy Pohjois-Kymenlaakson suurin esihistoriallinen kalliomaalaus.

TEHTÄVÄ

- MIETI millaisia työntekijöitä tehtaalla on ollut sata vuotta sitten.
- Millä tavoin tehdastyö Verlassa on ollut erilaista kuin nykyajan tehtaissa?

SAMMALLAHDENMÄKI

PERUSTELU MAAILMANPERINTÖ-KOHTEEKSI OTTAMISELLE:

Sammallahdenmäen hautaröykkiöalue on ainutlaatuinen todiste pronssikauden yhteiskunnasta Skandinaviassa. Alue on erinomainen esimerkki pronssikauden hautauskäytännöistä Skandinaviassa.

SAMMALLAHDENMÄKI

Sammallahdenmäen muinaismuistoalue Rautamalla, entisessä Lapin kunnassa, liitettiin maailmanperintöluetteloon vuonna 1999. Se on ensimmäinen suomalainen **arkeologinen kohde**, joka on valittu maailmanperintökohdeksi. Muinaismuistoalue on paikka, josta löytyy merkkejä ja jäänteitä esihistoriallisen ajan elämästä ja asumisesta. Esihistoriallisella ajalla tarkoitetaan aikaa ennen kirjoitettua tietoa. Tästä ajasta saamme tietoa arkeologisten kaivausten ja tutkimusten avulla.

Pronssikaudella syntyivät ensimmäiset kylät ja pysyvä asutus Suomessa alkoi. Sammallahdenmäki kertoo pronssikaudella ja varhaisella rautakaudella (1500 eKr.–50eKr.) eläneen yhteisön elämästä Länsi-Suomessa. **Alue kuvaa menneisyyden ihmisten uskomuksia ja hautaustapoja.**

Pronssikaudella suomalaiset ottivat käyttöön hautaustavan, jossa maan pinnalle asetetun vainajan ympärille koottiin kehä. Kehien päälle asetettiin **isoja kiviä näyttäväksi kasaksi, röykkiöksi**. Sammallahdenmäellä on 36 hautaröykkiötä. Alue on Pohjanlahden rannikon laajin ja monipuolisin pronssikulttuurin hautausalue.

Ainutlaatuista Sammallahdenmäessä on sen **maiseman ja ympäristön säilyminen aitona ja koskemattomana**. Alueella ei ole teitä, taloja tai sähkölinjoja. Karussa kalliomaisemassa erottuu kivistä kasattuja hautaröykkiöitä: matalia, pyöreitä pikkuröykkiöitä, suuria kekomaisia hiidenkiukaita ja pyöreitä kehäröykkiöitä.

SAMMALLAHDENMÄKI

TEHTÄVÄ

- Tutki Sammallahdenmäen kuvia.
- Mieti mikä kuvassa on luonnon muodostamaa.
- Mikä on ihmisen muokkaamaa?
- Millaisia rakennuksia luulet alueella olleen yli 2000 vuotta sitten?

TIESITKÖ?

- Sammallahdenmäen tunnetuimmat osat ovat vallimainen Huilun pitkä raunio sekä nelikulmainen, poikkeuksellisen muotoinen kivistä koottu Kirkonlaattia.
- Maisema alueella oli esihistoriallisena aikana erilainen kuin nykyisin: maankohoamisen myötä merenranta on siirtynyt kauemmas.
- Sammallahdenmäen vanhimmat hautaröykkiöt sijaitsivat yli 40 metriä korkealla kalliolla.
- Monia esihistoriallisia kiviröykkiöitä kutsutaan hiidenkiukaiksi. Niihin liittyy paljon tarinoita. Entisaikaan ihmiset eivät aina tienneet niiden olevan muinaisia hautoja, vaan ajattelivat niiden olevan jättiläisten tai hiisien rakentamia kirkkoja.

STRUVEN KETJU

Struven ketju on **kymmenen eri maan alueelle levittäytyvä** maailmanperintö- kohde. Struven ketju on saksalaisen Friedrich Georg Wilhelm Struven johdolla 1800-luvulla rakennettu kolmionmuotoisten mittauspisteiden ketju. **Sen avulla määritettiin maapallon kokoa ja tarkkaa muotoa.** Maailmanperintöluettelossa ketjua edustaa yhteensä 34 mittauspistettä. Näistä **pisteistä kuusi sijaitsee Suomen alueella.** Struven ketju otettiin mukaan maailmanperintöluetloon vuonna 2005.

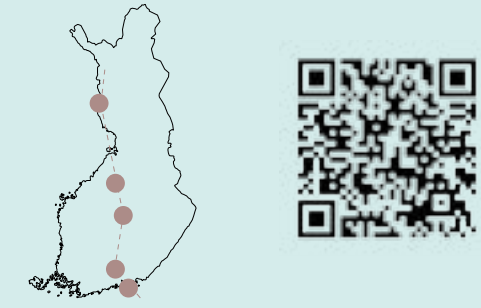
Struven johtama työryhmä oli ensimmäinen, joka pystyi laskemaan tarkat arvot maapallon muodolle ja koolle. Mittauspisteinä ovat toimineet korkeat paikat: luonnonkohteet, kalliot ja korkeat rakennukset. Mittaaminen perustui näiden paikkojen muodostamien kolmion kulmien määrittämiseen. **Ketju ulottuu Pohjoiselta Jäämereltä aina Mustanmeren rannoille saakka.**

Struven ketjua pidetään **aikakautensa yhtenä tärkeimpänä tieteellis-teknisenä saavutuksena.** Se oli suuri askel maailmankuvan ja tieteen kehityksessä. Struven ketjun mittauksen tulokset olivat hyvinkin tarkkoja. Nykyään mittaamiseen käytetään satelliittipaikannusta hyödyntäviä GPS-laitteita.

PERUSTELU MAAILMANPERINTÖ-KOHTEEKSI OTTAMISELLE:

Struven ketju on ensimmäinen pitkän meridiaanikaaren tarkka mittaus, joka auttoi määrittämään maapallon tarkan muodon ja koon, ja jolla oli merkittävä osuus luonnontieteiden kehityksessä. Se on myös erityinen osoitus inhimillisten arvojen kohtaamisesta ja tieteellistä yhteistyötä eri maiden tutkijoiden kesken. Samalla se on esimerkki suurvaltojen hallitsijoiden yhteistyöstä tieteen saralla. – Ketju on erinomainen esimerkki teknisestä kokonaisuudesta. Mittaukset osoittavat ihmisen paloa selvittää maapallon salat, sen muoto ja koko.

STRUVEN KETJU

STRUVEN KETJU

TIESITKÖ?

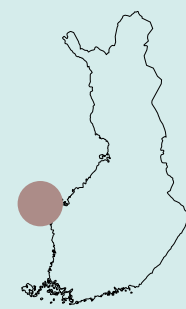
- Struven ketjun kokonaispituus on noin 2800 kilometriä.
- Suomessa ketjun mittauspisteet ovat Mustaviiri Pyhtäällä, Porlammi Lapinjärvellä, Oravivuori Jyväskylässä, Alatornion kirkko Torniossa, Aavasaksa Ylitorniossa ja Stoorahanoaivi Enontekiöllä.
- Maailmanperintökohdetta pitävät yllä ne 10 valtiota, joiden alueella ketju nykyään kulkee. Jokainen maa huolehtii oman maansa pisteiden hoidosta, mutta yhteistyön avulla luodaan jaettuja sääntöjä ja tavoitteita.

TEHTÄVÄ

- Kun Struven ketju mitattiin 1800-luvun alkupuolella, se kulki kahden valtion eli Ruotsin ja Venäjän alueelle. Nykyisin alueella on kymmenen valtiota: Norja, Ruotsi, Suomi, Venäjä, Viro, Latvia, Liettua, Valko-Venäjä, Moldova ja Ukraina.
- Tiedätkö, mitkä näistä valtiosta kuuluivat 200 vuotta sitten Ruotsille ja mitkä Venäjälle?

MERENKURKUN SAARISTO

MERENKURKUN SAARISTO

Merenkurkun saaristo on **Suomen ainoa luonnonperintökohde maailmanperintöluettelossa**. Merenkurkun saaristo hyväksyttiin maailmanperintöluetteloön vuonna 2006. **Se muodostaa Ruotsin Korkean Rannikon kanssa yhteisen maailmanperintökohteen** Korkea Rannikko / Merenkurkun saaristo.

Yli kymmenen tuhatta vuotta sitten Pohjois-Eurooppaa peitti enimmillään kolmen kilometrin paksuinen mannerjäätikö. Jäätikön keskus sijaitsi Merenkurkun ja Perämeren alueella.

Painava jäämassa painoi maan kuorta alemmas jopa kilometrin verran. Kun maapallon ilmasto lämpeni, jää alkoi sulaa. Vetäytyvän jäätikön reunaan syntyi jään ja veden liikkeistä erikoisia moreenimuodostumia ja lohkarekenttiä.

Jäätikön sulaessa ja jään painon poistuessa kuopalle painunut maanpinta alkoi kohota merestä. Maanpinnan kohoaminen jääkautta tasolle jatkuu vielä tuhansien vuosien ajan. Tällä hetkellä maa kohoaa Merenkurkussa noin 9 millimetriä vuodessa. Maankohoamisen seurauksena Merenkurkussa uutta maata paljastuu merestä vuosittain noin 100 hehtaaria.

Merenkurkun saaristo ja Ruotsin Korkea Rannikko ovat ainutlaatuinen esimerkki jääkauden seurauksista. Alueet kertovat siitä, miten jääkausi vaikuttaa edelleen kallioperään, kasvillisuuteen, eläimistöön ja alueen ihmisten elämään.

PERUSTELU MAAILMANPERINTÖKOORTEKSI OTTAMISELLE:

Merenkurkun saariston ja Ruotsin Korkean Rannikon alueilla tapahtuu suurinta maankohoamista maailmassa.

Tämä tarkoittaa, että maa edelleen kohoaa viimeisen mannerjäälaatan vetäytymisen seurauksena. Merenkurkun saaristo sisältää omakeimaisen joukon selkeästi erottuvia jääkauden kerrostumia, kuten De Geer moreenit.

Merenkurkun saaristo ja Korkea Rannikko täydentävät toisiaan esimerkkeinä jääkauden jälkeisen maannousun luomista maisemista.

MERENKURKUN SAARISTO

TEHTÄVÄ

- Sulje silmäsi ja kuvittele millaisia ääniä voisit kuulla, jos olisit nyt Merenkurkun saaristossa.
- Miten äänimaisema eroaisi sadan vuoden takaisesta?
- Mitkä muut asiat ovat muuttuneet maisemassa?
- Miltä alue saattaa mielestäsi näyttää tuhannen vuoden kuluttua?

TIESITKÖ?

- Maailmanperintöalueella on 5600 saarta. Alue on pinta-alaltaan 194 000 hehtaaria, josta suurin osa on vettä. Maa-aluetta on 29 000 hehtaaria.
- Maan kohoamisen ennustetaan yhdistävän Suomen ja Ruotsin 2000 vuoden kuluessa.
- Merenkurkku on Itämeren tärkeimpiä saaristolintujen pesimä- ja muuttoalueita.
- Moreeni on Suomen yleisin maalaji. Merenkurkun De Geer -moreenit ovat pitkiä ja kapeita moreeniharjanteita, jotka voivat muodostaa laajoja kenttiä. Ilmasta katsoen ne muistuttavat vanhaa aikaista pyykkilautaa.

Maailmanperintökohteen valinta

1. Valtio tekee listan eli aieluettelon oman maansa mahdollisista kohteista yhteistyössä asiantuntijajärjestöjen kanssa (IUCN, International Union for Conservation of Nature tai ICOMOS, The International Council on Monuments and Sites). Kohteita mietitään myös Pohjoismaiden kesken, jotta niistä saadaan luotua hyvä kokonaisuus.
2. Valtio valmistelee ehdotuksen uusiksi maailmanperintökohteiksi.
3. Ehdotus lähetetään Unescon Maailmanperintökeskukseen.
4. Tarkistusten jälkeen ehdotus lähetetään arvioitavaksi asiantuntijajärjestöön.
5. Asiantuntijat arvioivat kohteen paikan päällä.
6. Asiantuntijat tekevät arviointiraportin.
7. Asiantuntijajärjestöt antavat suosituksen maailmanperintökomitealle.
8. Maailmanperintökomitea päättää sisällytetäänkö kohde maailmanperintöluetteloon.

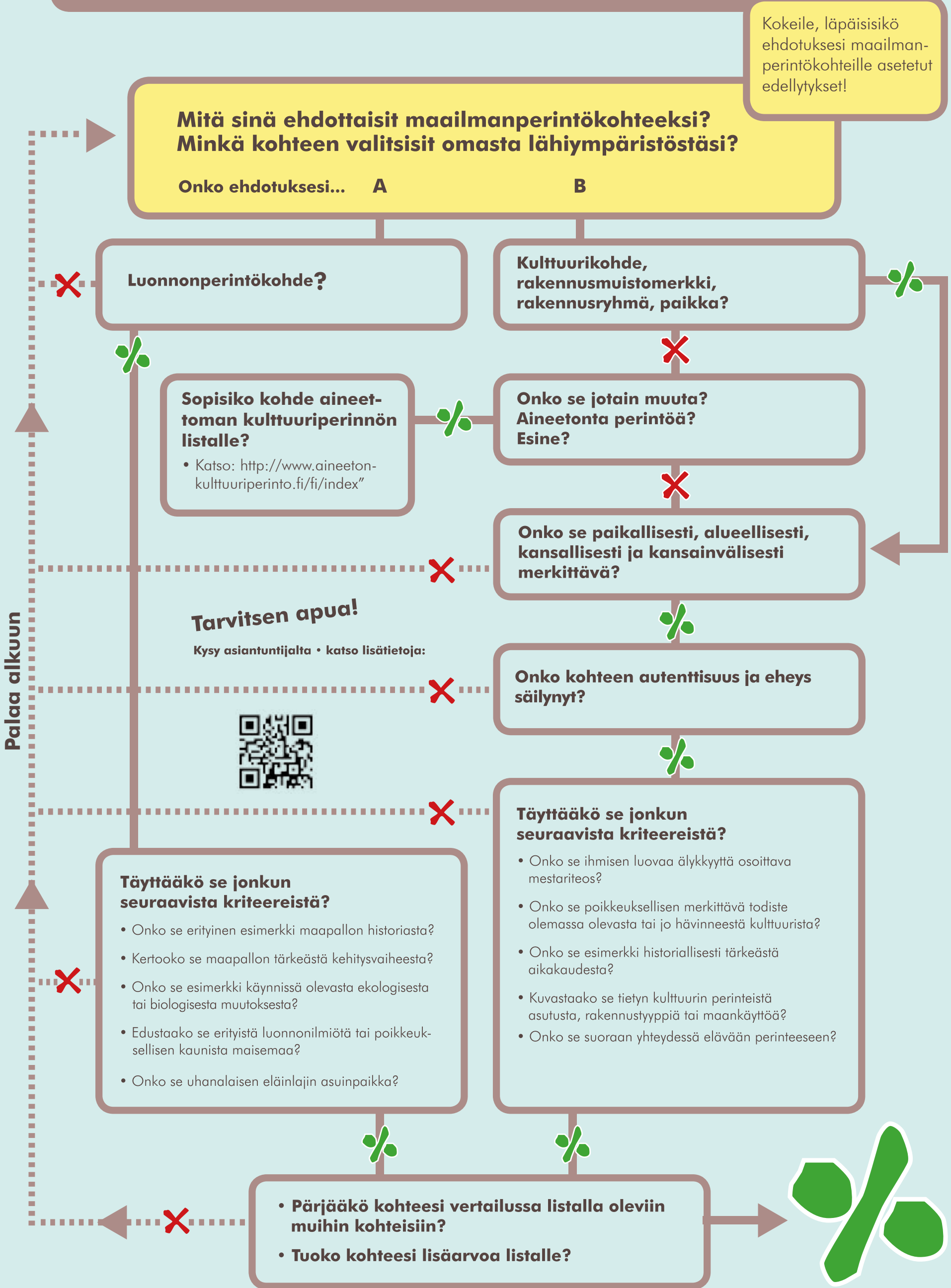
Maailmanperintösopimuksen hyväksyneet valtiot voivat ehdottaa kohteita maailmanperintöluetteloon. Kohteet luetteloon valitsee maailmanperintökomitea, johon kuuluu 21 jäsenmaata. Komitea myös seuraa maailmanperintökohteiden tilaa sekä huolehtii kohteiden tehokkaasta suojelusta ja hyvästä hoidosta.

Suomi on ollut maailmanperintökomitean jäsen kahdesti, viimeksi vuosina 2013-2017. Maailmanperintökomiteajäsenyys antaa valtioille mahdollisuuden vaikuttaa maailmanperintösopimuksen kehittämiseen.

Maailmanperintökohteen valinta on monivaiheinen ja kansainvälinen prosessi. Jotta kohde voi olla ehdolla maailmanperintökohteeksi, se tulee ensin sisällyttää maan omaan suunnitelmaan ehdotettavista kohteista. Tätä **suunnitelmaa kutsutaan aieluetteloksi**. Suomen kulttuurikohteiden aieluettelon kokoaa Museovirasto, luontokohteiden Ympäristöministeriö.

Aieluettelon kohteiden tulee täyttää maailmanperintökohteille asetetut valintaperusteet. Aieluettelo sisältää vain 2–4 sellaista kohdetta, joita Suomi aikoo ehdottaa maailmanperintöluetteloon seuraavan 10 vuoden aikana. **Luetteloon pyritään kokoamaan sellaisia kohteita, jotka luovat nykyisten maailmanperintökohteiden kanssa tasapainoisen kokonaisuuden.** Maailmanperintöluetteloon pääseminen edellyttää, että kohteella on erityistä yleismaailmallista arvoa (Outstanding Universal Value, OUV). Lisäksi kohteen tulee olla aito ja alkuperäinen kokonaisuus.

MIKÄ MAAILMANPERINTÖKOHTEEKSI?

Merenkurkun saaristo

Suomenlinna

Petäjäveden vanha kirkko

Sammallahdenmäki

Vanha Rauma

Verlan puuhiomo ja pahvitehdas

Struven ketju

YHTEINEN MAAILMANPERINTÖMME

Näyttelyn työryhmä

Museovirasto

Stefan Wessman, Juhani Kostet, Sari Häkkinen, Wiktoriina Hurskainen

Suomen Kulttuuriperintökasvatuksen seura ry

Hanna Lämsä, Ira Vihreälehto

Maaailmanperintökohteet Suomessa

Kari Hallantie, Camilla Hanganpää, Hanna Hautamäki, Ville Majuri, Jyrki Puupponen, Petteri Takkula, Jussi Telaranta, Tiina Virolainen

Graafinen suunnittelu

Tomi Nikander

Näyttelyn käsikirjoitus

Maiju Tuisku

Käännökset

Multidoc

Kuvat:

Sammallahdenmäki: Soile Tirilä, Altti Salo

Vanha Rauma:

Markus Sirkka, Mia Andreasen, Kalle Saarinen, (kartta, karta, map) Mervi Tammi

Petäjaveden vanha kirkko:

Johnny Korkman, Markus Sirkka

Suomenlinna:

Soili Mustapää, Arttu Kokkonen, Dorit Salutskij, Suomen Ilmakuva Oy

Verla:

Lassi Kujala, Johnny Korkman, Verlan tehdasmuseon arkisto

Merenkurkku:

Seppo Lammi, Kenth Nedergård

Struven ketju:

Markus Sirkka, Maanmittauslaitos

Maaailmanperintökohteiden valinta:

Arttu Kokkonen, Lassi Kujala, Eeva Raike, Patricia Rodas, Markus Sirkka, Kalle Saarinen

Yhteinen maailmanperintömme:

Pekka Mäkyne, Dorit Salutskij, Markus Sirkka, Tuija Warén, Verlan tehdasmuseon arkisto

Maaailmanperintösopimus

UNESCO / Francesco Bandarin, Ron Van Oers, Maria Gropa, Yange Yong, Historic Scotland / Duncan Peet, Wikimedia Commons

